

SCOLA ROMÂNĂ

Revistă pedagogică

pentru interesele institutelor de învățământ la Români și pentru organele lor.

Edată și redigată de

VASILE PETRI.

Ese în 8, 18 și 28 a fiecărei luni, în numere de câte o colă, și va costa pe anul întreg 4 fl., pe o jumătate 2 fl, pe un pătrar 1 fl v. a. Pentru România 5 fl. v. a.

Năsăud, 8 Iunie v. 1891.

Prenumeratiunile și corespondențele sunt a se adresa la Redacțiunea „Scolei Române” în Năsăud (Naszód.) Pentru inserțiuni câte 5 cr. de șir și timbru.

Predarea limbei române în scótele elementare.

(Urmare.)

A. Învățătorul naréză scolarilor înainte și le cetesce înainte bucata de cetire.

Intrebăm: pentru ce mai întâi de tóte narare și cetire înainte? Vorba este, a esplica scolarilor cuprinsul bucății de cetire; dar pentru a-l puté esplica mai aménunțit, se cere neapărat, ca scolarii să aibă o idee, să dobândescă o impresiune despre cuprinsul bucății în general. Ecă pentru ce învățătorul trebuie întâi să nareze și să cetescă scolarilor tótă bucata de lectură. Este întocmai ca la învățământul intuitiv, unde obiectul intuițiunei se pune și el în vederea scolarilor mai întâi întreg, ca se producă o impresiune totală, și numai după aceea se presintă obiectul parte de parte.

Aici, la nararea și cetirea înainte, învățătorul nu dă nici un fel de esplicări speciale, ca nu cumva întrerumpând cursul narațiunii, să se slăbescă impresiunea totală. Sunt însă bucăți de cetire, cari cer óre-cari esplicări prealabile; aceste esplicări însă trebuie să precédă, învățătorul trebuie să le dea până a nu trece la nararea și cetirea înainte a bucății de lectură. Așa d. e. la bucata 203 din Legendarul de Petri, »Servitórea credincióasă,« învățătorul va vorbi scolarilor mai întâi ceva despre turbarea cânilor; la bucata 164 »Cartofii« din acelaș Legendar li-se vorbesce ceva despre America și Britaniamare etc.

Este mai bine a nara bucata, decât a o ceti, mai ales dacá învățătorul este un bun narator. Bucăți de cuprins mai greu în tot casul trebuie și narate și cetite (ântâi narate, apoi cetite). Acésta este de lipsă mai virtos la poesii narative; poesii lirice numai se cetesc înainte.

La narare învățătorul se ține cât se póte mai strîns de cursul și forma bucății, caută însă a simplifica cât numai se póte materialul de lectură, pentru ca scolarii să-l pótă înțelege mai ușor.

În scopul acesta învățătorul va nara în pozițiuni simple, va încunjura cuvinte neclare, frase neînțelese, figuri necunoscute, forme topice neîndătinate. De aici urméză, că fără a se prepara minuțios pentru fiecare bucată de esplicat, este cu neputință, ca învățătorul se pótă nara bine cuprinsul unei bucăți de cetire.

Unii din pedagogi dic, că nararea înainte a bucăților de cetire este o procedare de prisos, ba nemetică și păgubitóre chiar. Adevărat, că scopul suprem fiind cucerirea limbei literare, întrodúcerea scolarilor în cuprinsul textului se face mai potrivit cu cuvintele din carte. Să nu se uite însă, că în primii doi-trei ani de scóla elevii nostri nu sunt destul de desvoltați sufletesce, ca se pótă cuprinde pe dată un complex de cugete și să învingă în acelaș timp și greutățile cetirii mecanice. De altă parte nici noi nu aplicăm nararea înainte la tóte bucățile de lectură și în anii din urmă ea încétă cu totul.

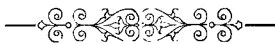
Cetirea înainte trebuie să fie esemplară. Admitem și aici, că nu este ușor a ceti bine, și

învățătorul se va prepara și în punctul acesta cu totă îngrijirea posibilă. Idei deosebite cer es-presiune deosebită. Cine se rógă, vorbește alt-mintrea, decât cea ce poruncesce, și cine poruncesce, acela vorbește altmintrea, decât cea ce povestesc. În totdeauna propozițiunile de formă directă se cetesc cu vóce mai înaltă. În privința întonării nu se pot statori regule fixe. Se apasă la cetire cuvintele, cari esprimă con-traste, d. e. în bucata »Cartofii«: »Acésta plantă póte se fie bună pentru America, în Anglia însă ea nu se cóce.« În buc. 60 »Mo-șul și nepotul:« Noru-sa îi cumpără un blidișel de lem n (în locul celui de lut de mai înainte.)

După ce învățătorul a cetit bucata cum se cade, o cetesc apoi și scolarii, dar nu în rënd, cum șed în bănci, ci pe sărilea, un scolar cam câte o propozițiune.

Preparat astfel înțelesul prealabil, urméză acum punctul cel mai important: Introducerea scolarilor în cuprinsul bucății.

(Va urma.)

Esamenele de calificațiune la prepa-randia archidieceșană din Blaș.

În zilele dela 1-a Iuniu st. n. a. c. până în 5 Iuniu inclusive s'a ținut în Blaș, în înțelesul legii, examenul de calificațiune cu mai mulți în-vățători poporali.

De față au fost: Rds. D. Dr. Alesandru Grama, canonic metropolitan ca comisar consis-torial, Magnificul Domn Ioan Gáspár, inspector regiu de scóle în comitatul Albeii inferióre, M. O. D. Georgiu Muntean, director al preparan-diei archidieceșane și Mult onoratul corp profe-soral dela institutul preparandial și scólele nor-male din Blaș.

La acest examen s'au însinuat 40 de înv-țători. Dintre acestia 5 nu au fost admiși fiindcă de o parte se prevedea, că nu vor puté depune examenul cu succes, neavënd altă calificațiune decât câte o clasă sau două gimnasiale; de altă parte sunt încă tineri, și ca atari pot să absolve mai întâi în ordine institutul preparandial, și apoi numai după aceea să se aplice ca învă-țători. Cu atari indiviđi, în interesul bine înțeles al instrucțiunii poporale, nu este la loc a arêta nici o îndulgiță. Căci dacă toți fugarii de prin gimnasia, cu câte o clasă sau două, se aplică ca învățători, și apoi se admit la examenul de ca-lificațiune, și capetă diploma de învățători, atunci în scurt timp institutele preparandiale vor remânea

góle, dupăce ori cine ar puté ajunge învățător poporal și fără studiile regulate, sistematice și de specialitate ale preparandiilor învățătoresci.

Astfel la examen au fost admiși 35 indiviđi, între cari 5 învățătoresce și 30 învățători. Dintre învățători 26 au fost preparandiști absoluți, cari ș'au făcut deja și anul de pracsă ca învățători în înțelesul legii, ér 4 neabsoluți de institutul preparandial. Acesti 4 au fost admiși singur nu-mai din considerațiunea, că sunt prea înaintați în etate și așa nu se mai póte accepta dela ei în o etate așa înaintată să absolve acum mai întâi cursul preparandial. Deosebirea cea mare între ei însă și între preparandiști absoluți s'a v-đut numai decât în tóte studiile, atât la esame-nul oral, cât și la cel scripturistic. Căci precând din respunsurile preparandiilor absoluți putea vedé numai decât ori și cine, că acestia sunt bărbați, cari în specialitatea lor au făcut studii seriose sistematice, și pre cât se poftesc pentru cariera lor, chiar amênunțite, pre atunci din respunsu-rile celor ce nu au fost preparandiști absoluți, dacă se mai pot numi și ale lor respunsuri, se vedea numai decât, că sunt nisce indiviđi, cari în ale pedagogiei, didacticei, metodicei și chiar și în celelalte studii órbecă ca în întunec.

Imprejurarea acésta pre cei preșenți la acest examen i-a împlut și de bucurie, dar și de în-tristare. De bucurie, vedënd, că poporul nostru în preparandiști absoluți va avea învățători, căroro nu le lipsescce nimic pentru cariera lor cea grea, decât dóră numai aceea, că poporul póte nu face pretutindene pentru învățători chiar destul spre a-le asigura subsistința și prin aceea a-le face cariera și mai plăcută. De bucurie mai departe, pentru că s'au putut convinge, cu ce conscien-țiositate și paciință își împlinesce corpul pro-fesoral dela preparandie oficiul seú. Căci preste tot nu se póte đice, că dela gimnasiu trec la preparandie tot studenți buni. Ma de multe ori se întemplă chiar contrariul. Și pre lângă tóte aceste profesorii preparandiali sunt în stare în cursul de trei ani a-și califica așa bine pentru cariera învățătorescă, cât mai bine nu se póte aștepta.

Au remas însă cei preșenți cuprinși și de întristare, când, vedënd deosebirea cea mare între preparandiști absoluți și cei fără studii preparan-diale, au cugetat la aceea, cât au împedecat acesti din urmă progresul în poporul nostru prin comunele, pre unde au fost aplicați ca învățători. Căci nu numai că aveau calificațiune de tot pu-țină, ci de secur au avut și zél puțin ca înv-țători, căci calificațiune puțină trage după sine și zél puțin.

De aceea ar fi tare de dorit, ca atarî indivi-
dişi să nu se mai aplice ca învăţători, decât nu-
mai în casuri de extremă necesitate, şi şi atunci
numai interimal. Ar fi de dorit acesta încă şi din
motivul, că indivişi de acestia împedecă nu puţin
disciplina poporului nostru. Atarî indivişi sunt
de comun nisce perde-véră prin comună. Ca însé
să aibă şi ei oficiu, ademenesc poporul, să-î alegă
de învăţători, promiţându-î, că ei vor pofti plată
mai puţină, póte numai a treia şi a patra parte,
din cât ar pofti un învăţător sistematic. Poporul,
care numai de plată mare nu voesce să audă, îl
şi primesce bucuros, numai ca să-şi astupe ure-
chea, şi să nu i-se póta dice, că n'are învăţător.
Şi așa poporul nu se póte disciplina, ca se-î
placă a avea un învăţător calificat şi a-l şi plăti
precum să cuvine.

Ma ar fi de dorit, ca atarî indivişi, afară
de ceva casuri estraordinare excepţionale, nici să
nu cuteze a se presenta la esamenul de califi-
caţiune, ca astfel la toţi să li-se ia speranţa, că
dóră fără de studii regulate preparandiale vor
puté funcţiona vre-odată definitiv ca învăţători.
Aşa ceva ar contribui mult la disciplina popo-
rului nostru faţă cu cauza scolastică şi ar mări
şi demnitatea şi stima statului învăţătoresc.

Dintre cei ce s'au supus examenului, 24 au
fost declaraţi calificaţi, 4 au fost respinşi, dintre
cari 2 pentru totdeauna, ér 2 pre un an. Intre
cei respinşi numai unul a fost preparand absolut.
Învăţătoresele au fost toate declarate de calificate.
Érá 2 nu s'au prezentat la esamen, deşi au
fost admişi.

(„Unirea.”)

De pe terenul educaţiunei practice.

III.

Schiţă psihologică.

*Caracterisarea scolarului Dumitru Alexandrescu din
clasa II primară dela scóla de aplicaţie de lângă
„Scóla normală de institutori” din Bucuresci.*

Este sciut, că toţi ómenii, când să nasc, au
în inimă predispoziţiuni, atât pentru bine, cât şi
pentru rău; superioritatea de mai târziu a unuia
sau altuia (binelui sau răului), depinde de atâtea
şi atâtea împrejurări, care încep de odată cu
nascerea şi-î rămân prieteni nedespărţiţi până —
la mormént.

Născut copilul micuţ, plăpând, numai ce
nu voesci, acea nu faci din el.

Chiar dela nascere încep îngrijirile părin-
tesci, îngrijiri, care devin cu atât mai numeroase
şi mai penibile, cu cât copilul să măresce.

Până la etatea de doi ani sau până când
copilul începe să vorbescă, sarcina este mai uşoră,
mama îi dá îngrijirile necesare, mama este feri-
cită; căci în acest timp culege cel dintăiu suris
de pe micuţele lui buze; sub ochii ei copilul
cresce şi pronunţă cuvântul dulce de »mamă«;
în fine tot ea este aceea, care măresce treptat vo-
cabularul de gândiri şi cuvinte al micului copilaş.

De la acest timp, adecă când copilul începe
să vorbescă, sarcina devine mai grea; copilul
este curios, el vede lucrurile de prin prejur, caută
a le face cunoscinţa, le ia în mână, le pipăe, le
bagă în gură; cu un cuvânt: face singur espe-
rienţe; de aci începe Intuiţiunea, care este
mama tuturor cunoscinţelor; prin urmare datoria
mamei este de a face pe copil, ca tot ce cu-
nósce, să cunósca cu luare aminte.

Tot în acest timp i se dau copilului dife-
rite jucării, toate cu scop de a-l instrui; căci co-
pilul jucându-se, capătă o mulţime de cunoscinţe.

Cu un cuvânt: mama îşi dá toate silinţele,
ca copilul ei să fie vioiu, destept, curajos, atent
şi cu luare aminte la tot ce-l încongioră.

De aci înainte, exemplul şi purtarea părin-
ţilor servesce de model copilului; așa: bunaîn-
ţelegere, ordinea, curăţenia, activitatea sau lene-
virea; copilul le observă şi şi-le apropriează.

După cum este mama, așa este şi copilul;
de aci dar este incontestabil, că omenirea se re-
generéză numai şi numai prin mame bune.

Mama mai are şi alt rol fórte însemnat,
acela de a îndruma inima şi sufletul copilaşului
pe calea, care îl va conduce la virtute şi fericire;
arătându-î pe fiecare şi sentimente de dreptate
şi onestitate.

Spre a încheia cu această parte a vieţii co-
pilăresci, voiú mai adăoga: că modul de vieţă
din această etate a copilului, este temelie, pe care
se razimă întreg edificiul vieţii de mai târziu,
şi cu cât această temelie va fi lucrată dintr'un
material mai bun şi mai trainic, cu atât va re-
mâné mai nemişcată, în faţa intemperior de
tot soiul ale vieţii.

Din cele şise uşor vedem, că familia bună
este nu numai pentru timpul juneţei ci şi pentru
timpul etăţii înaintate, cea mai bună scólă, spre
a învăţa voioşie, pacienţă, stăpânire de sine şi
simţ de datorie.

Am vorbit până acum despre acei părinţi,
care nu sunt cu inima închisă, la dulcele sim-
ţiri de dragoste părintéscă.

Voiú trece la a dóua fasă, adecă la timpul,
când copilul vine la scólă.

Copilul la etatea de 6 ani părăsesce casa părintească, lăgăn de dulci mângăeri și nebunaticе jocuri, pentru a intra într'o nouă vieță, vieța scolară.

Intrat în scólă, el întâlnește figuri, care nu sémână de loc cu a mamei și fraților lui; tot aci mai întâlnește o mulțime de lucruri ca: bănci, tablouri etc., pe care nu le-a vădut acasă; toate acestea lui îi par curioșe și le privesce cu mult nesațiu.

Cea-ce este mai isbitor pentru copil, este vieța de scólă; căci aci este condamnat să stea într'o anumită bancă și într'un anumit loc; aci trebuie să stea frumos și să fie cu luare aminte la cele ce i-se spun; tot aci e supus la nisce regule, bunióră: nu póte eși când vrea afară, ci numai la timpuri anumite, sau în orī-ce împrejurare nici-odată fără voia Inștitutorului; lucruri neintâlnite de el până aci, și care îi par aprópe imposibil de executat.

De la felul blând, părintesc, sau brutal și neuman, cum Inștitutorul obicīnuesce pe micī copilași la îndeplinirea regulelor scolare, depinde plăcerea sau ura lor pentru scólă.

De aci sarcina Inștitutorului este fórte grea, pentrucă nu toți copii încredințați lui au avut mame de aceeași educație, care se le fi plantat în inimă unele și aceleași deprinderi; ci câți copii, atâtea mume și tot atâtea deprinderi, unele mai bune sau mai rele de cât altele; prin urmare Inștitutorul are nevoie se scie cum trebuie tratat un elev cu unele deprinderi, până în ce măsură se li-se opună, și ce direcție se le dea în viitor.

Cu un cuvânt: trebuie să cunóscă individualitatea fiecărui elev; — căci într'un fel trebuie tratat un elev de un temperament blând, móle și mult impresionabil; altfel unul sburdalnic și mai puțin impresionabil, și în fine altfel unul nesupus, caprițios și cu apucături rele.

Acestea đise în trecăt, voiú începe prin a caracteriza pe elevul din clasa II-a Alexandrescu Dumitru.

El este de 9 ani, fiú al unei familii modeste, cuib de fericire și de bună armonie; case mici și sérac îmbrăcate, însē de o curățenie și ordine exemplară (acestea constatate din vizitele, ce le-am făcut).

Ca fisic, elevul Alexandrescu este destul de sánătos, căci el nu este înconjurat de prea-multe îngrijiri, ci este crescut liber; de acea este totdeauna vesel și plin de vieță, nu odată l'am vădut fără palton (sciind că are), pe frigul cel mai mare; la întrebarea, că de ce ámblá numai în haină, îmi răspunde, că nu-i este frig. — De

bóle, în urma cărora se se observe vre-o schimbare, n'a suferit.

Sub raportul educațiunii intelectuale.

Inteligența. Đicem despre cine-va, că este cu atât mai inteligent, cu cât posedă idei mai clare și mai esacte despre lucruri; este sciut, că din idei greșite isvorēsc fapte greșite, o conduită și un caracter rău.

De aci grija cea mare, ce trebuie s'o aibă Inștitutorul în desvoltarea inteligenței copiilor.

În privința inteligenței Alexandrescu pot đice că este cel I-iú în clasă; din observații am constat, că orī-ce cestiune cât de greea fie, pe care Inștitutorul o propune în fața scolarilor, el este unul dintre aceia, care își póte da séma mai clar și mai corect de cele spuse; mai mult distras de cât atent, însē bun observator, voiú și plin de duh.

În privința memoriei voiú cita următorul fapt: odată l'am întrebat, ce lecții are, și l'am și ascultat de ele; la memorisare avea 2 poesii, una din ele o scia perfect, cealaltă, care era de patru strofe, n'o scia de loc. Imediat întră Dl Inștitutor, care începe a-i examina, examinéază 1, 2, 3, 4; al 5-a îl întrébă pe Alexandrescu și tocmai poesia, care n'o scia; lucru de mirare pentru mine, care mă asceptam se nu scie: el spune poesia făcând numai o greșélă; prin urmare a sciut auđind numai 2 băeți (căci fiind dóuē poesii, se esamina un bает una, altul alta etc.)

Din casul acesta se póte vedea desvoltarea atât a memoriei, cât și a inteligenței lui.

Sub raportul culturei morale.

Nu este astêmpêrat nici-un moment, iubesc mult jocurile și-i place se fie conducătorul lor; adese-orī nesupus, curat față de sine (fața și corpul), își ține însē mai ales caetele într'o stare rea. Este bun la inimă și nici-odată invidios, din contră îi place se împărtășescă cu dragă inimă și altora cunoscințele sale; totdeauna vesel, prea violent și mult ambițios; totdeauna darnic; nu se prea ține însē de cuvânt, după-cum am constatat, când i-am đis se vie ca se mergem împreună acasă la el, lucru care nu l'a făcut, de cât după ce m'a tras pe sfóră de vre-o dóuē orī, făcându-mē se-l aștept.

Sub raportul educațiunii religioșe.

În órele învățământului religios, precum și în biserică el este indiferent, nepăsător, nimic nu-l mișcă; din observații am putut vedea, că și aci este distras, neastêmpêrat, rīde, vorbesce, se mișcă necontentit.

Resumat. Din observații am să ȳic, că ele-
vul Alexandrescu este dotat de la natură cu tot
ce-i este trebuincios, pentru a deveni folositor
lui și némului lui, dacă va fi condus de-o mână
stăruitoare; când inse i-ar lipsi acésta (mâna),
tot aș a de ușor pote deveni un destrăbălat, căci
în inima lui se găsesc predispozițiunii mai mult
spre reșu, plăcerile (jocurile) sunt mai tari în el
de cât voința și datoria de scolar; (observat din
lucrările, ce i-se dau acasă, care nu le face de
cât a dóua i, când vine la scola).

Ușor schimbăcios, prea puțin stabil.

C. Inasescu

anul IV Scol. de Institutori.

I lecție de probă.

Ținută în clasa IV-a primară dela scola de aplicație de lângă scola
normală de institutori în Bucuresci.

»Propozițiunea secundară subiectivă.«

Planul.

1. Repetire.
2. Introducere.
3. Tratare.
4. Deprinderi.
5. Resumat.
6. Aplicațiuni.

1. Repetire. Despre ce-ați ınvetat lecția tre-
cută la gramatică? Ce numim frasa? Din câte
propozițiuni pote fi compusă o frasa? Cum pot
fi aceste propozițiuni? Ce numim propozițiune
principală? Dar secundară? Prin ce se lega doue
sau mai multe propozițiuni? Când se ice, că
o frasa e compusă prin coordinațiune? Când
prin subordinațiune? Prin urmare de câte feluri
sunt propozițiunile, cari compun o frasa! Cari
sunt acelea? Băgați de sémă! Propozițiunile se-
cundare sunt de mai multe feluri. Astađi vom
ınveta un fel din aceste propozițiuni.

2. Introducere. Voi ați cetit o bucată de ce-
tire întitulată »Economia«! Despre cine se vor-
besce în aceea bucată de ceterire? (... de un pro-
prietar.) Unde locuia acel proprietar? Cine veni
odată la el? (... un om.) Ce făcea proprietarul,
când veni acel om la el? (... conversa cu copii
sei.) Cunosciați copii pe acel strein? Ce le-a
spus tatăl copiilor după plecarea acestui om?...
Și acum în ce stare se află? Și care a fost cauza
acestei sărăcii? (... neeconomia.) Ce a făcut el
cu tótă averea lui? (... a cheltuit'o.) Ei, vedeți,
ce paștesce acela, care nu e econom, sau acela,

care risipește, ajunge în o stare forțe rea, sau
mai scurt, ajunge reșu! Voiu scrie acésta: Cel
ce risipește, ajunge reșu. Ce le mai spunea pro-
prietarul copiilor? Când era la scola, cum se
purta acest nenorocit? (... reșu.) Aș a, se purta reșu,
nu ınveta! Ce credeți, ómeni, cari auđiau de
el, îl laudau? (... nu.) Dar pe aceia, cari se si-
lesc, ce credeți i lauda? (... da.) Prin urmare
cine este lăudat? (... acela, care se silește. (Voiu
scrie acésta: Cine se silește, este lăudat.

Dar ce se mai cere de la un scolar, numai
se se siléscă? Când e în clasă, cum trebuie se
se pórte? Dar când profesorul i esplica ceva,
el ce trebuie se facă? (... se asculte.) Aș a, se as-
culte, sau se fie atent! Dar acela, care nu e
atent, scie, ce se petrece în clasă? Voiu scrie
acésta: Cine nu este atent, nu scie, ce se pe-
trece în clasă.

Tratarea.

- I. Cel ce risipește, ajunge reșu.
Risipitorul.
- II. Cine se silește, este lăudat.
Silitorul.
- III. Cine nu e atent, nu scie, ce se
petrece în clasă.
Neatentul.

Cetesce, ce-am scris întâi pe tablă! Ce este
acésta? (... o frasa). Pentru ce e o frasa? Care
e propozițiunea întâi? Care-i adoua? Care-i pro-
pozițiunea principală în acéstă frasa? Pentru ce
e acésta propozițiune principală? Dar »cel ce ri-
sipește« ce fel de propozițiune este? (... secun-
dară.) Pentru-ce?

Cetesce mai departe! Ce este acésta? (... o
frasa.) Pentru ce? Cari sunt acelea? Care-i pro-
pozițiunea principală? Dar »cine se silește« ce
fel de propozițiune este? Pentru ce?

Cetesce mai departe! Ce este și acésta? Din
câte propozițiuni e formată? Care-i propozițiunea
principală? Dar »cine nu e atent« ce fel de pro-
pozițiune este?

Măi cetesce odată frasa I? Care-i propozi-
țiunea secundară în acéstă frasa? (... cel ce ri-
sipește.) Cum ați putea-o ice acésta cu o sin-
gură vorbă? Cum se chiamă acela, care risipește?
(... risipitor.) Așadar cum am putea ice în loc
de cel ce risipește? Se înlocuim prin urmare
acéstă propozițiune prin vorba »risipitorul!« Ce-
tesce, ce am scris acum! Risipitorul ajunge reșu.
Ce este acésta? (... o propozițiune.) Ce fel de
propozițiune? (... desvoltată.) Pentru ce? Care-i
subiectul? Care-i predicatul? Dar vorba »reșu« ce
este? Ce fel de adverb? Uitați-ve în frasa I., prin
ce e exprimată vorba »risipitor«? (... prin cel ce

risipesce.) Și acesta ce e? Ce fel de propozițiune? (...secundară). Dar vorba »risipitor« în propozițiunea a doua ce este? (...subiect.) Prin urmare ce stă în locul subiectului în frasa I? (...propozițiune.) Ce fel de propozițiune? Ce parte a frazei va fi prin urmare propozițiunea »cel ce risipesce«? (...subiect.) Vedeți, până acuma noi sciam, că subiect p^ote fi și numai o singură vorbă! Inse aici ce vedem? Ce mai p^ote fi subiect?

Cetesce frasa a doua! Care-i propozițiunea secundară? Cum am putea dice în loc de »cel ce se silesce« cu o singură vorbă? (...silitorul.) Vom înlocui și aici propozițiunea secundară prin o singură vorbă! Voi scrie: »Silitorul este laudat.« Cetesce, ce-am scris acum! Ce este acesta? Ce fel de propozițiune? Pentru ce? Care-i subiectul? Care-i predicatul? Prin ce e exprimat subiectul »silitor« în frasa a doua? (...prin o propozițiune.) Ce fel de propozițiune? Pentru ce-i secundară?

Cetesce frasa din urmă! Care-i aici propozițiunea secundară? Cum a-ți putea dice cu o singură vorbă »cine nu e atent«? (...neatent.) Voi înlocui propozițiunea secundară prin vorba »Neatent«! Scriu: »Neatentul nu scie, ce se petrece în clasă.« Ce este acesta? (...o frază.) Pentru ce? Care-i propozițiunea principală? Care-i subiectul propozițiunii principale? (...neatentul.) Dar subiectul acesta »neatentul,« prin ce e exprimat în frasa a treia? (...prin o propozițiune.) Ce fel de propozițiune?

Băgați de s^emă! In frasa întâi propozițiunea secundară în al cui loc se află? (... în al subiectului.) Dar în frasa a doua? In a treia? Ce vedem noi din aceste exemple? Prin ce mai p^ote fi exprimat subiectul? (...prin propozițiuni.) Ce fel de propozițiuni? (...secundare.)

Băgați de s^emă! Propozițiunea secundară, care stă în locul unui subiect, se numesce propozițiune subiectivă! Ce numesci propoziție subiectivă? Repetă și tu N! Cum se numesce propozițiunea aceea, care stă în locul subiectului? Pentru ce se numesce subiectivă? Subiectul la ce întrebare răspunde? Propozițiunea subiectivă în al cui loc stă? Prin urmare la ce întrebare va răspunde și propozițiunea subiectivă?

In frasa întâi care-i propozițiunea secundară subiectivă? Cum ai aflat? La ce întrebare răspunde propoziția secundară subiectivă? Cum te întrebă dar? (...cine ajunge rău). Și cum răspundeți? Dar în frasa a doua? In a treia?

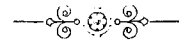
Deprinderi: Gramatica C. Stoicescu pag. 30.

Resumat. Despre ce-am învățat astăzi? Ce numim propozițiune secundară subiectivă? La ce

întrebare răspunde propozițiunea secundară subiectivă?

Aplicațiuni. Pentru lecția viitoare se faceți 3 frase, cari se copriindă propozițiuni secundare subiective!

Gh. Cherciu.

O intimpinare!

»Unul din cei de față« la examenul de iernă dela sc^ola primară din Sângeorz, face critica aceluia examen din punct de vedere pedagogic în col^onele prețuitei noastre reviste »Sc^ola Română,« — și declară la finea raportului, (ca să-l credă cine ar voi), că nu »invidia,« nice p^ortinirea etc. . . l'au îndemnat la acesta ingenioasă și ageră critică, ci numai sublimul principiu al educațiunii; și mai lasă a-se înțelege, că-i este milă de popor, când vede, că acesta varsă bani de g^eba unor dascalii, cari nu-și fac destul chemării lor etc. . .

Dacă asta așa ar fi; — ori cine ar trebui să i-se inchine; de orecce critica sănăt^osă, făcută de omenii competenți, este cel mai puternic stimul cătră progres.

Și cine nu voesce a progresa?

Inse fiind-că critica examenului nostru descrisă în Nrii 10 și 11 ai »Sc^olei Rom.« este, în cea-ce mă privește pe mine, diametral opusă la cea-ce declară »U. d. c. d. f.« — provenită fiind numai și numai din »ură și invidie,« — altcum din nesce creeri pururea tulburi, — așa subscrisul mă v^ed silit, Prea stimat Dle Redactor, a rectifică aceea critică, și prin acesta a-m^e justifică pe mine, pe carele directe n^ora tras în noroiu d. raportor.

Prea cred, Dle Redactor, că pre basa dreptului de ap^erare, ce-l am, și mi-e imi veți acorda puțin loc în col^onele prețuitei noastre reviste.

Înainte de t^ote mă bucur din inimă, că d. raportor fără p^ortinire a constatat, pre cât e în stare d-sa a constata binele și răul, că rezultatul examenului la ceialaltii trei colegi a fost »laudabil« și »cu destul progres;« mă bucur mai ales, pentru-că sc^ola noastră chiar cu începutul acestui an scol. a trecut prin o nouă și mare metamorfosă; desființându-se adecă în anul trecut din causă »binecuv^entată,« sc^ola fundatională, (mai înainte trivială) înființată de în veci neuitatul nostru Mecenate: Marian, — s'a v^eđut de lipsă, ca sc^olei noastre conf. să i-se adaugă două posturi nou^e de învățatori, în cari au și intrat domnii Istrate și Marcu; și fiind-că sc^ola fundatională până la desființarea ei, era un corp organic cu sc^ola noastră conf., și ambele în o legătură strinsă se bucurău de un bun renume, — ori cine își putea pune întrebarea: fi-va orecce sc^ola noastră conf. astfel metamorfosată, urmașă vrednică a sc^olei de mai înainte? . . . și după un scurt început; — ecă semne bune; resare ca din pământ lauda sc^olei noastre!

Mă bucur; — bucurați-V^e și Dv. d. d. colegi: Marcu și Istrate cu mine, nu pentru-că la finea examenului și-au exprimat cu grai^u solemn deplina satisfacțiune d. director al sc^olei noastre, și d. președinte al comis. examinatoare: d. M. Haliță, om trecut prin sc^olă și cu multă judecată; ci mai ales v^e bucurați, pentru-că lauda Dv. v^o bate cu doba în public marele educator d. »U. d. c. d. f.« — carele din întâmplare

find și el aplecat ca învățător în Maer, și ca atare plătit »cu bani scumpi, storși de pe bietul popor;« — la o adunare filială a reuniunii »Mariana;« — provocat de presidiul filialei să tracteze, conform programei, cu pruncii din clasa sa »plugul,« — în profunda-și știință pedagogică se escusă, spre marea surprindere a adunării, că nu e pregătit, de ôre-ce după țincușă e popă și nu dascăl! Cum l'am scos, eă amăritul, — din acest impas, cu colega de atunci Berciu, o scie el destul de bine!

Încât pentru d. colegă Utalea, căruia neaflându-și altă codiță decât, că în loc de »Fironă« — țice »Fironiță« etc. . . și că nu trebuia a »trata« o biografie; ¹⁾ și încât pentru mine cu examenul meu »cam de mijloc,« ²⁾ — pre noi nu ne altereză o dobă gôlă ca a dluî »U. d. c. d. f.« chiar se resune din ea celea mai grase laude; pentru-că servim la asta scôlă de preste 20 ani; în care timp la fiecare examen de vară am avut de față și referințe scolare, (între cari și însuși d. redactor al revistei »Scôla Română), — și Vicar, și profesori gimn. și public ales străin, cari toți parte în raporte oficiôse, parte cu graiă viu, și-au exprimat îndestulirea față de noi!»

Și acuma să revin la raportul dluî »U. d. c. d. f.« mai în-detail. — Indată după propozițiunea primă i-se ved ghiarele unei rele intențiunii a dluî raportor. Afirmă, că conferința învățătorască »ea de ea,« — a hotărit să se țină examenul pre 25 Faur »a. c. st. n.« — Adevărat! Inse pentru-ce ghimpele: »ea de ea?« Asceptat'a d.sa — doră, ca dela Ministru în jos să se înăciunze toate autoritățile scolare, până chiar și »U. d. c. d. f.« — și să se declare întru fixarea unei țile, în carea era a se face cercarea despre progresul scôlei în semestrul de érnă, care altcum nice prin un regulament nu e poruncit strict a se face decât la finea cursului?!

Asta greșelă a comis-o corpul didactic; și convins, că terminul fixat e cel mai potrivit pentru examenul de érnă, nu a cerut consensul nice al Ministrului, nice al dluî raportor, carele încă nu e membru nice în senatul scol. loc. și nu figuréză nice ca personă didactică în susnumitul corp; și la asta nu pôrtă vina nime decât el însuși, carele în răstimp de 6 ani de țile, decând îl avem între noi, nu și-a putut câștiga aci nice atâta popularitate, cât să fie ales și admis ca atare.

Corpul didactic inse hotărînd ția examenului, și-a ținut de datorie să învite pre membrii senatului scol, pre părinții elevilor, pre inteligența comunei, între cari: binemeritații învățători emeriti dela scôla fond. etc. . . cari în număr frumos aă și fost de față.

Dl raportor constatéză cu precisiune în examen numărul elevilor »băiați.« — »baiate,« — espune, că începutul »ca de obicei,« s'a făcut cu religiu-ne a; — asta în cl. I și tot așa în toate clasele preste studiul acest însemnat trece cu câte o trăsură de penă.

¹⁾ Care biografie? Ți-a fost grei, dle raportor, a o numi pre nume? orî doră te-ai temut, că numindu-o va ved lumea nu numai că n'ai drept, dară că vei fi scurtat de multe de tôte, . . . scii Dta?!

Corăsp.

²⁾ Ar' fi țis »bunișor,« nu s'a îndurat, pentru-că a declarat, că serie nu cu invidie, nici cu »părtinire« »de mijloc sau rău.« Cugetă doră, că spune un neadevăr »prea fățis?« Din această spresiune ermafrodită încă se pôte vedé, cu ce intențiune a scris?

Corăsp.

Dar ce însemnă cuvintele: »ca de obicei?« Raportorul nu e un raționalist, — (cel puțin după țincușă nu) ci e preot cooperator la noi; — și astfel la acest studiu însemnat, în o scôlă conf. gr. cat. cu 4. învățători trebuia să strice cât de rău, baremî câte-va vorbe, se iée la critică ageră în special propunerea acestui studiu, care e b. a. s. învățământului; și cu atâta mai virtôs să o facă acesta, căci materialul studiului acestuia căde în sfera cunoscințelor sale teologice, cari presupun, că le are cel puțin în atare măsură, cât s'a arătat că le posedă pe celea pedagogice.

Dar tace în asta privință, și încă cu intențiune nu tocmai curată; ce se vede și de acolo, că în examenul clasei a II »mărturisescce apriori că examenul în această clasă a fost cam de mijloc« și . . . apoi îmi înșiră păcatele. . . Criticul trebuie să fie o oglindă și nu un mistificator. De mistifică lucrurile, — pentru-că nu e în clar cu sine, să nu se apuce de lucruri, ce nu-î compet; de mistifică cu rea credință, — cu atât mai rău, — în ambe casurile tot necugetatul critic rămâne blamat; pentru-că orî-ce critică își are contra critica etc. până când adevărul trebuie să reesă. — Dar de ce a trecut cu tăcerea preste acest obiect important, o scim noi cești de-aci, și în parte o scie și On. comis. adm. de fond. scol. gr. cat. din Năsăud.

Să revin acuma la celea ce mi-se aruncă mie, și anume mie directe în obraz! A răspunde la tôte acestea pala vre, îmi este imposibil, de ôre-ce aș osteni numai bunăvoința Dv. Dle Redactor, și a on. cetitorî, cari din celea ce le îndrugă destul de încurcat la adresa mea, cam pot precepe, cum a decurs tot lucrul. . .

Permit inse și recunosc totdeuna, că câmpul pedagogiei e fôrte vast, și așa ca să cultivi flori, arbori, pomi nobili, etc. . . în acest câmp — bietul grădinar să înghimpă de mulți spinî și mărăcine. Învățătorul și îndreptătorul grădinarului trebuie să fie un măestru!

Așa conced și eă, că în prașa mea de 20 ani ca învățător încă voi fi având și eă scăderile în astă privință, cari pôte eă însu-mi nu mi-le cunosc! Aș aștepta să, mi-le îndrepte un măestru; — »și nu un meșter-strică.«

On. d. d. colegi! sciu aceea din psihologie, (nu sciu, dacă scie, ce e asta »U. d. c. d. f.«), — că asupra omului anumite împrejurări, ba chiar momente eser-cită o deosebită influință.

De câte-orî se dau casuri, că un învățător probat, recunoscut de bun, în anumite împrejurări, pre lângă tôte bunăvoința, predă rău, ba chiar și examenul întreg nu-î succede bine; și pentru aceea să-l hulesci? încă în public? Aci e de a să cerca fondul și nu forma. Cercat'ai asta dle raportor în examenul meu? Nu! Écă tendința dtale! Nime nu te-a auțit nice vėđut să fi făcut vre-o probă la cetitul din limba rom. și magiară, unde-mi îpuți că elevii recitau »mechanice scele!« — De ce dar afirmi fără genare: »Dacă țiceai cătră vr'un copil să arate cu degetul, acolo unde cetesce — nici pomană?« Că eă aș fi exprimat »ata« înloc de »atya,« e o învențiune înțoțonată a dtale, ceea ce o pot dovedi cu toți cei ce aă fost de față; prin urmare n'aă fost de ce să-ți »crepe urechile,« — de nu aă fost cum-va crepate mai nainte. Că am țis »meg« în loc de »még,« e drept! și încă la calculare,

după cum am esperiat dela cunoșcătoarii limbei magiare, — astfel se întrebuintează; — că calcularea a decurs cu gălăgie și sinagogă, ce o descrii dta, credă-te cine vrea; eu provoc pe toți cei ce au fost de față să deé de gol pe unul din doi; că am dis »mă copile« »tu copilă« nu neg, că firea limbei noastre e de așa mai pretutindenea; și cum pre mine aci mă înțelegi prea »grobian« în clasa a treia înpuți prea mare complesanță? Ce fel de om ești dta? că am strigat pe un copil »Niculai« (care e conume, nu nume de botéz) încă este adevărat; dar ca om de scólă trebuie să știi, că în scólă nu este ursul »Niculae«, de nu cumva ai înțeles pre acel pedagog din banca din urmă, care sta tiptil ca un urs!

In fine, că a fost și responsuri pripite din partea elevilor, ca pre ori unde, nu neg; dar nu după un cas două se măsură valórea unui examen, dle raportor!!

Dar cel mai încornurat neadevăr al dtale este, când dicit: »vedând presidiu, cum merge, n'a mai luat alte obiecte« (l. greacă, latină...?) »ci a declarat examenul de finit în acéstă clasă.« — Aci ți-au eșit unghiile prin sac; de aceea te las și mă espic înaintea On. cetitorii! — Presidiul a declarat examenul de »finit« nu pentru cea-ce d. corespondent spune, — ci pentrucă din celea 5 obiecte (religiunea, cetitul din l. română, l. magiară, calcularea în cap, și pe tablă, geografia) sa putut convinge publicul despre progresul din semestrul de érnă; pre de altă parte timpul fisic nu concede, de óre-ce astepta a se da examen cu clasa a III-a și a IV-a și cu repetitorii!

Ca să se convingă On. public cetitor, că d. »U. d. c. d. f.«; care decând a învățat pre a. b. c., n'a scris o literă în diare, și nice acuma nu i-ar fi venit pofa de a se face raportor la diare, — dacă nu avea deosebită »ură și invidie« asupra mea, provenită dintr'o cauză cu totul privată; căci pentruca să-și pótă rěsbuna acest onorat preot asupra persónelor, asupra cărora are ce-va rancóre, se folosece de óri-ce mijlóce, fie acelea cât de mărșave, voiú atinge ca prin trecăt numai două casuri analóge cu raportul seú, despre examenul nostru.

Și aci caută érá să mă întorc cătră dl raportor. Pentruce, dle părinte, în anul 1886, cu ocasiunea examenului de érnă la scóla fundațională, ai însinuat a nonim la comitele Bánffy, că în acest examen nu s'a luat înainte l. magiară? Aú nu ca să-ți rěsbuní asupra presidiului curatoratului scólei, și ca atare și presid. al comis. esaminátore: dl Macsim Haliță, cu care eraí, — și ești în divergință, nu din cause scolare?! Și nu știi, că anonimitatea ți-a descoperit'o rěpausatul jude cercual Kirschner la însărcinarea lui Bánffy? Și nu sci mai încolo, că până la timpul limpedirei acestei cauze (când adecă com. Bánffy s'a esprimit, față de autorul corespondenței anonime cu cuvěntul german (Schurke), — scóla fundațională și învățătorii ei au fost în greú prepus?!)

Sci apoi, că Dl director Ciocan din Năsăud a venit trimis fiind în acésta afacere de vre-o două-óri la noi?! Și la capăt? — Un blam! Blamul însă a rěmas numai pre capul dtale până adí! Încă una! Pentru ce încă înainte de a te așeđa aci — prin 1884 — ai subminat sub actualul dtale principal, până și pre la episcopie, lucrând adecă cu tótă puterea a fi acela denun-

ciat la episcopie pentru unele presupuse delicte cano-nice! »Cu ce scop?« — ca pre acesta negrindu-l, să fe delaturat din parochie și să-i ocupí locul.

Așa cetesci, popă, în Evangelie??

Apoi nu puteai cugeta, că acest om pacinic, bun, blând și adevărat păstor al turmei sale cuvěntátore, — va avea curajul se se apere contra unei denuncieri atât de ticălóse, și dovedindu-și nevinováția, blamul va avea să rămână érá pe capul urđitorului?

Nu ai învățat încă, și acuma ești bėtrân, că rolul denuncianților e cel mai urgisit în lume și între prunci, necum între ómeni maturi?

Pentru ce dta ca preot nu-ți cauți de agendele dtale și a s. altar, la care ești mai rar de față, decât înaintea forurilor judecătorești?

Las multe fapte de ale dtale, unice în felul lor, încă neamintite; — căci acestea nu pot fi obiectul de discuție în acestea prețuite colóne!!

În urmă cerěndu-mi scusele, Dle Redactor, pentru acest rěspuns lung, și póte ostensicios, (căci voinđ a rectifică necălita critică a dlui »U. d. c. d. f.« am vėđut de lipsă a arėta, în parte numai, cât e de vrednic de credință autorul ei) — mă subsemnez,

Sângeorz în 10 Maiú 1891.

Vartolomei Șorobetea
învěțător.

Varietăți.

(O tineră maturisantă.) O fetiță tineră de 17 ani, cu numele Maria Bobula, a trecut diilele acestea examenul oral de maturitate la un gimnasiu rom. cat. din Budapesta cu succes eminent, escelând mai ales în limba latină, limba greacă, fisică și matematică.

(Comitetul fondurilor centrale scolare și de stipendii din districtul Năsăudului) este convocat la ședință estraordinară pe 24 Juniu st. n. 1891 la 10 óre a. m. în aula dela edificiul gimnasial din Năsăud. Obiectul: abdicerea lui Ion Ciocan dela postul de președinte la comitetul și comisiunea administrátore de fondurile centrale scolare și de stipendii din districtul Năsăudului, érá în urma acestei alegerea de președinte la comitetul și comisiunea acestorași fonduri.

Dela comisiunea administrátore de fondurile centrale scolare și de stipendii din districtul Năsăudului.

Președinte:

Ion Ciocan.

Casuri de mórte.

Meletiu Dreghicui, protopopul emerit al tractului Timișórei, cavaler al ordului Francisc Iosif I, căștigat pentru meritele obținute pe terenul bisericesc-scolar, fundatorul diarului »Luminátorul« în Timișóra, a repausat în 4 Iuniu în etate de 77 de ani.

Petru Solomon, profesor la institutul preparandial din Blaș, a încetat din viěță în 8 Iuniu în etate de 50 de ani și după un serviț de 24 de ani.

Fie-le țărina ușórá și memoria binecuvěntată!